

Цанко Дюзтабановъ — учителъ на другаритѣ си

Презъ 1865 год. Цанко се завърналъ отъ Севлиево въ Габрово. Той много се почудилъ, като се събралъ съ другаритѣ си, чорбаджийски синове, че тѣ нищо не сж научили, ами се занимавали съ лихварство и непристойни работи. Като видѣлъ лудориитѣ и простотата на другаритѣ си, Цанко силно ги укорилъ и започналъ да ги поучава, какво трѣбва да знаятъ, и кои лихви сж законни, защото било грѣхъ и престѣпление по законитѣ да се товарятъ беднитѣ граждани и колибари съ високи лихви, каквито тѣ не могли да плащатъ. Когато чорбаджийскитѣ синове отговорили, че иматъ нужда отъ пари, та затуй товарятъ длѣжниците съ тежки лихви, Цанко Дюзтабановъ ги осѣдилъ и взелъ да ги учи, че е по-добре да се заематъ да обработватъ бащинитѣ си ниви и да изкарватъ честно и почтено храна и пари. Цанко отишелъ въ дома си и донесълъ на кафенето една дебела френска книга, па започналъ да чете и превежда, какъ френскитѣ младежи обработватъ бащинитѣ си имоти и добиватъ голѣми приходи. Самичкъ Цанко направилъ опитъ. Посѣялъ нѣкакви градински растения и сладки тикви, както правѣли френскитѣ младежи, и добилъ голѣмъ успѣхъ. Една тиква порасла 50 килограма, и той завелъ другаритѣ си да я видятъ. Цанко препорѣчалъ да се заематъ другаритѣ му съ индустрия, търговия, земедѣлие, но да не се занимаватъ съ лихварство, което било най-омразното нѣщо на свѣта.

Цанко въ Цариградъ

Презъ 1870—1872 г. Цанко Дюзтабановъ билъ пратенъ по бащина си работа въ Цариградъ. Тамъ той се запозналъ съ живота на царигражданитѣ и съ борбитѣ на българитѣ за свободна и самостоятелна църква. Въ Цариградъ имало видни габровски еснафи и търговци. Нѣкои отъ тѣхъ участвували въ църковния съборъ на